

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Habilitant: **JUDr. Jiří Šouša, Ph.D.**

Názov habilitačnej práce: **PRÁVNÍ ÚPRAVA AMNESTIE V LETECH 1918 – 1953 V ČESKÝCH ZEMÍCH**

Pracovisko, na ktorom prebieha habilitačné konanie: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Praha, Česká republika

Oponent: **prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, Ph.D., LL.M., MA**

Pracovisko oponenta: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Bratislava, Slovenská republika

Habilitačný oponentský posudok má komplexne zhodnotiť ako predloženú habilitačnú prácu, tak aj osobu/osobnosť a doterajšiu vedeckú činnosť habilitanta. V tejto súvislosti si dovoľím na úvod začať osobou habilitanta, ktorého právnohistorická obec v Českej aj Slovenskej republike pozná ako dlhoročného zamestnanca Právnickej fakulty Univerzity Karlovy v Prahe, a ktorého vedeckú a publikačnú činnosť v odbore právnej historiografie som aj sám mal možnosť posledných 15 rokov sledovať. Jeho vedecké a odborné zameranie a výstupy jeho výskumnej činnosti z oblasti českých a československých právnych dejín sú právnohistorickej obci v Českej aj Slovenskej republike dobre známe, netreba ich tu preto vymenúvať. A to aj z dôvodu, že sú nepochybne podkladom prebiehajúceho habilitačného konania.

Uchádzač sa svojím zameraním profiluje osobitne na novoveké, moderné a súčasné dejiny práva, osobitne českého a československého práva, kam spadá i jeho posudzovaná habilitačná práca s názvom „Právni úprava amnestie v letech 1918 – 1953 v českých zemích“. Ide o problematiku, ktorá v československej historiografii má istú tradíciu – tú habilitant sám vo svojej práci na úvod predstavuje. Zároveň však správne podotýka, že mu (i nám) chýbalo komplexné spracovanie tejto problematiky, k čomu sa aj pod dojemom v práci uvedených okolností uchádzač napokon sám odhodlal – i keď s určitým časovým ohraničením, spôsobeným objektívnymi i subjektívnymi dôvodmi. Vymedzené časové hranice výskumu však zároveň možno odôvodniť a racionalizovať aj zlomovou povahou roku 1918 ako i roku 1953, čo sám habilitant vo svojej práci tiež činí.

Zo všeobecného hľadiska treba vysoko oceniť nielen habilitantov výber (doteraz v takejto podobe nespracovanej) témy habilitačnej práce, ale aj jeho snahu vedecky prispieť k formulovaniu predmetu, metód a úloh právnej historiografie, o čo sa autor snaží na začiatku svojej práce. Práve metodologická vyzretosť je prejavom a vhodným indikátorom autorskej vyspelosti i vedeckej erudície uchádzača o docentúru. Aj vlastná predložená práca pritom metodologicky spĺňa predstavy oponenta o požadovanej vedeckej úrovni habilitanta v právnohistorickej vednej disciplíne, a zároveň dostatočne preukazuje schopnosti a zručnosti Dr. Šoušu na poli právnej historiografie. Tie pochopiteľne v habilitačnej práci možno predstaviť iba na konkrétnom výseku skúmanej problematiky, bez ohľadu na to však vedecká úroveň prejavovaná ako v habilitačnej práci tak i v ďalšej doterajšej publikačnej činnosti uchádzača spolu potvrdzujú naplnenie požiadaviek kladených na uchádzačov v habilitačnom konaní.

Pokiaľ ide o vlastné spracovanie habilitačnej témy a práce, osobitne treba zvýrazniť voľbu témy, ktorá je aktuálnym politickým aj ústavno- a trestnoprávnym problémom v Českej i Slovenskej republike. Ide teda o právnohistorický výskum súčasného, do istej miery problematizovaného právneho inštitútu, nezriedka spojeného aj s ďalšou právnohistoricky zaujímavou problematikou „zvyklostí“ v ústavnom práve, na čo i sám habilitant poukazuje. Môžeme tiež s uchádzačom súhlasiť, že preskúmanie minulosti tohto inštitútu môže ovplyvniť a nasmerovať jeho ďalší vývoj – osobitne, ak odmietneme myšlienku konca dejín (ktorú aj sám jej recentný protagonista Fukuyama opustil). To všetko v správnej kombinácii, akú podáva habilitant vo svojom diele, samo osebe dáva predpoklad „úspechu“ právnohistorického vedeckého diela. To však nie je jediný pozitívny aspekt posudzovanej práce. Autor sa totiž odhodláva k „sledovaniu kontinuity a diskontinuity, legality a legitimacy“ inštitútu amnestie, vrátane subjektov amnestie v zmysle oprávnených nositeľov tohto prerogátiva (rozlišujúc monizmus a dualizmus oprávnení udeľovať amnestie) a prameňov právnej úpravy, včítane slovenskej právnej úpravy od dôb Slovenského národného povstania a od začiatku činnosti Slovenskej národnej rady.

Za pridanú hodnotu práce z právnohistorického hľadiska považujem osobitne poukázanie na dobovú menšinovú, dokonca regionálnu, a neskôr sociálnu stránku amnestií, a s tým súvisiaci posun v chápaní a využívaní tohto inštitútu pred a po roku 1948. Zo starších dejín je prínosným aj upozornenie na existenciu tzv. „hromadné neboli tabelární milosti“ a na ňu nadväzujúcich československých hromadných milostí. Užitočným je tiež autorovo vymedzenie „politických deliktov“ a osobitostí amnestií týkajúcich sa tejto kategórie protiprávných konaní. Z právnoteoretického pohľadu je aj pre dnešok v práci osozným

a využiteľným historické rozlišovanie administratívnoprávnych (disciplinárnych) a finančnoprávnych (daňových, devízových) amnestií a poukázanie na význam amnestií z hľadiska deľby moci, spolu s konceptom „aktivistického prezidenta“ a s dobovým sporom o to, či amnestie patria do rámca moci súdnej. Žiadalo by sa tu možno ešte vysporiadať sa s Whitmanovou tézou, že v prípade amnestií a milostí ide v súčasnosti nielen o monarchický, ale v skutočnosti skryte aj o prežitok cirkevného chápania milosrdenstva, ktorý bol na štát, resp. na jeho hlavu prenesený spolu s tvorbou štátneho monopolu moci, práva a násilia v časoch novoveku a osvietenstva.

Pre Slovákov môže byť osobitne zaujímavým poukázanie na nepresné označovanie Tukovej milosti za Tukovu „amnestiu“ – podobne ako neskôr po druhej svetovej vojne v prípade Tisovej milosti/amnestie. Podobne je zaujímavým spor medzi SNR a pražskými orgánmi o amnestičnú právomoc na území Slovenska. Autor tiež upozornil aj na skúsenosť s neznalosťou práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v období 1. ČSR, čo sa tiež prejavilo pri formulovaní dobového znenia vyhlásenej amnestie.

Toto všetko autor približuje na pozadí minucióznej analýzy prameňov – dobovej právnej úpravy aj archívnych materiálov, ako aj analýzy dobovej aj neskoršej, či súčasnej literatúry, a to s erudíciou právnika i historika, pritom však s rešpektovaním presnosti a náležitostí právneho a právnického jazyka.

Je zrejmé, že autorom predložená habilitačná práca je výsledkom bohatého a podrobného výskumu a poctivej heuristiky (uchádzač sám hovorí o piatich rokoch práce), v čom sa prejavuje vedecká poctivosť a vedecké schopnosti, ba právnohistorický talent uchádzača.

Záverom konštatujem, že práca spĺňa nároky kladené na habilitačné práce a rovnako osoba habilitanta spĺňa všetky osobnostné predpoklady a očakávania vyžadované od budúcich docentov. Preto mu bez výhrad odporúčam priznať vedecko-pedagogický titul docent v príslušnom odbore.

V Bratislave dňa 6.3.2019

prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M.,

MA

